

Список літератури

1. Бачинська Г., Тишковець М. Особливості власних назв у творчості Валерія Шевчука. *Вісник Львівського університету. Серія філологічна*. 2019. Вип. 71 (2). С. 205–216.
2. Браїлко Ю. Генеза української літературної топонмастики. *Філологічні науки*. 2020. Вип. 29. С. 80–83. URL: <https://philstudies.pnpu.edu.ua/article/view/191302>.
3. Вільчинська Т., Бачинська Г., Вербовета О. Топонімічний фрейм у творчості Петра Сороки. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Філологія*. 2023. Т. 2. Вип. 50. С. 70–75.
4. Павличко Д. Твори. Том 4. Поезія 2001–2011. Київ: Видавництво Соломії Павличко «Основи», 2011. С. 31–32.
5. Телєжкіна О. О. Мовно-художня інтерпретація антропонімів у віршах Дмитра Павличка. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2012. № 1014. Вип. 65. С. 44–49. URL: <https://dspace.nuph.edu.ua/handle/123456789/9367>.
6. Телєжкіна О. О. Топопоетоніми в художньому просторі Дмитра Павличка. *Вісник запорізького національного університету. Філологічні науки*. 2012. № 1. С. 431–436. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_fi_2012_1_89
7. Торчинський М. Онімна система і критерії її аналізу. *Наукові записки ТНПУ. Серія: Мовознавство*. 2014. Вип. II(24). С. 283–288.
8. Торчинський М. М. Структура онімного простору української мови: монографія. Хмельницький: Авіст, 2008. 550 с.

Яна Сорока,

Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка;

Науковий керівник: доктор педагогічних наук, професор
Палихата Елеонора Ярославівна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЛІНГВОДИДАКТИКИ

Лінгводидактика – це наука на стику лінгвістики та педагогіки. Вона вивчає основні закономірності сприйняття та вивчення мови, розв’язує питання про зміст курсу української мови на базі лінгвістичних і дидактичних досліджень, вивчає труднощі засвоєння мови та їх можливі причини, визначає ключові принципи, методи і засоби формування мовної особистості. Дослідження сучасних проблем з лінгводидактики мають велике значення: допомагають виділяти проблемні місця засвоєння учнями певних тем, дають їм змогу покращити свої мовні та комунікаційні компетенції, допомагають вдосконалити методи навчання та адаптувати їх до викликів сучасного соціуму.

Вивченням лінгводидактики займалися такі вчені: О. Біляєв, Н. Голуб, О. Горошкіна, С. Караман, О. Кучерук, Л. Мамчур, С. Омельчук, Е. Палихата, М. Пентилюк, І. Хом'як, С. Яворська та інші.

Серед основних методологічних викликів постає проблема вибору оптимальних підходів до навчання української мови. Підходи до навчання – це системотвірні дидактичні категорії, що відображають цілісність уроку як основного організаційного складника освітнього процесу. Сучасний вчитель повинен вміти оперувати всіма підходами під час навчання учнів української мови, а також практично реалізувати їх як організацію компетентнісного її навчання в середній школі.

Компетентнісний підхід передбачає спрямування навчально-виховного процесу на досягнення результатів, якою є ієрархічно підпорядкована загальнопредметна (галузева) компетентність.

Когнітивний підхід методично забезпечує процес формування пізнавальних і творчих знань, умінь та навичок учнів, акцентує увагу на навчальній роботі та свідомому й осмисленому конструюванні власних текстів і сприйнятті чужих висловлювань у процесі активної мовленнєвої діяльності.

Діяльнісний підхід спрямовує навчально-виховний процес на розвиток мовленнєвих умінь і навичок особистості, застосуванні на практиці здобутих знань із різних навчальних мовних розділів, успішну адаптацію людини в соціумі, майбутню професійну самореалізацію, формування здібностей до колективної діяльності та самоосвіти [1, с. 2–4].

Схарактеризовані підходи до навчання української мови зорієнтовані на спонукання учнів до її вивчення та формування комунікаційної компетентності.

Проблемою навчання української мови виступає також поєднання традиційних та інноваційних методик навчання. Якщо їх поєднувати, то можна зробити процес вивчення української мови цікавішим, жвавішим та активнішим. Із традиційних методів на уроках можна використовувати лекцію, пояснення навчального матеріалу, евристичну бесіду, вправи тощо.

З інноваційних методів навчання української мови можна застосувати: мозковий штурм (креативний процес, який допомагає генерувати нові ідеї), проєктні технології (педагогічна технологія, зорієнтована на застосування раніше здобутих знань і набуття нових), метод кейса (техніка навчання, що використовує опис реальних ситуацій), онлайн-ресурси (комп'ютерні програми, які доступні в інтернеті в будь-який час) та інтерактивні ресурси (цифрові або фізичні засоби, що дозволяють користувачам активно взаємодіяти з контентом, змінювати його, отримувати зворотний зв'язок та впливати на кінцевий результат) [2, с. 1].

Сучасною актуальною проблемою є також недосконале володіння правописними нормами, що спонукає лінгводидактів створювати відповідні дослідження для заповнення прогалин в сучасній лінгвометодичці.

Невміння школярів грамотно писати створює низку проблем, а саме:

а) орфографічні помилки можуть суттєво змінювати значення слів,

б) незнання правопису створює негативне враження про автора повідомлення чи тексту,

в) без орфографії не обходиться вивчення морфеміки, будови слова, морфології, оскільки ці розділи тісно пов'язані між собою.

Учні часто стикаються з проблемою запам'ятовування орфографічних правил, тому учитель опирається на вікові та психологічні особливості школярів. Наприклад, для сучасного школяра з кліковим мисленням запам'ятовування створює значні труднощі у сприйманні великої кількості правил, що відштовхує його, викликає небажання їх вивчати. Проте заучування правил з орфографії не може вважатися основним принципом вивчення української мови. Думки учнів повинні йти від слова і до самого правила, так їм буде набагато легше засвоювати мовний матеріал.

Орфографія пов'язана з орфоепією, граматиною та розвитком зв'язного мовлення. Тому важливо поєднувати усі розділи мовознавства з розвитком зв'язного мовлення, тобто виробляти в учнів комунікаційну компетенцію на основі комунікаційно-діяльнісного підходу.

Щоб розв'язати проблему розвитку та вдосконалення орфографічних умінь та навичок потрібно учням подолати певні труднощі в засвоєнні української мови. Для цього учитель намагається підвищити ефективність уроків, застосовуючи традиційні та інтерактивні методи навчання [3, с. 41–45].

Упродовж навчання в закладах загальної середньої освіти учні виконують навчальні програми з української мови і засвоюють правила (орфографічні, орфоепічні, акцентуаційні), формують відповідні уміння та навички за допомогою різних вправ для досягнення лінгвістичної грамотності.

Отже, методика навчання української мови будується на врахуванні співвідношень грамотного письма і літературної вимови, що забезпечує формування усіх мовно-мовленнєвих компетенцій школярів закладів загальної середньої освіти.

Список використаної літератури

1. Вакула Н. О. Поєднання традиційних та інноваційних методів, технологій і форм викладання уроків української мови та літератури з метою формування компетентного, ініціативного, критично мислячого, патріотично-свідомого випускника: стаття. URL: <https://vseosvita.ua/library/stattiapoiednannia-tradytsiinykh-ta-innovatsiinykh-metodiv-tekhnologii-i-form-vykladannia-urokiv-ukrainskoi-movy-ta-literatury-z-metoiu-formuvannia-ko-773449.html> (дата звернення: 24. 03. 2025).
2. Кучеренко І. А. Підходи до навчання української мови – стратегічні орієнтири сучасної мовної освіти. URL: <https://sno.udpu.edu.ua/index.php/naukovo-metodychna-robota/91-tendentsiyi-suchasnoyi-pidhotovky-maybutnikh-uchyteliv-pochatkovoyi-shkoly/279-pidkhodi-do-navchannya-ukrajinskoji-movi-strategichni-orientiri-suchasnoji-movnoji-osviti> (дата звернення: 24. 03. 2025).
3. Хом'як І. Методика формування орфографічних умінь і навичок. *Слово*. 2012. №3. С. 41–50.

Валерія Стрелец,
Сумський державний університет;